

פרשת ויקהל תשפ"ד
יהודה ודן

שמות פרק לא

(א) וַיְדַבֵּר יְקוֹק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) רְאֵה קְרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוֹרִי בֶן חוֹר לְמִטָּה יְהוּדָה: (ג) וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻקְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה: (ד) לְחַשְׁבֵּי מַחְשְׁבֹת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת: (ה) וּבַחֲרֻשֹׁת אֲבָן לְמַלְאֵת וּבַחֲרֻשֹׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל מְלָאכָה: (ו) וְאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִי אֹתוֹ אֶת אֶהְלִיאֵב בֶּן אַחִיסָמָד לְמִטָּה דָן וּבְלֵב כָּל חֹכֵם לֵב נֹתְתִי חֻקְמָה וְעֲשׂוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִי:

רש"י

(ב) **קראתי בשם** - לעשות מלאכתי, את בצלאל: (ג) **בחכמה** - מה שאדם שומע מאחרים ולמד: **ובתבונה** - מבין דבר מלבו, מתוך דברים שלמד: **ובדעת** - רוח הקדש: (ד) **לחשוב מחשבת** - אריגת מעשה חושב: (ה) **ובחרשת** - לשון אומנות, כמו (ישעיה מ כ) חרש חכם, ואונקלוס פירש ושנה בפירושו, שחרש אבנים קרוי אומן, וחרש עץ קרוי נגר: **למלאכת** - להושיבה במשבצת שלה במלואה, לעשות המשבצת למדת מושב האבן ועוביה: (ו) **ובלב כל חכם לב וגוי** - ועוד שאר חכמי לב יש בכם, וכל אשר נתתי בו חכמה ועשו את כל אשר צויתך:

שמות פרק לה

(ל) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא יְקוֹק בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוֹרִי בֶן חוֹר לְמִטָּה יְהוּדָה: (לא) וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻקְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה: (לב) וְלְחַשְׁבֵּי מַחְשְׁבֹת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת: (לג) וּבַחֲרֻשֹׁת אֲבָן לְמַלְאֵת וּבַחֲרֻשֹׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל מְלָאכָת מַחְשְׁבֹת: (לד) וַלְהוֹרֹת נָתַן בְּלִבּוֹ הוּא וְאֶהְלִיאֵב בֶּן אַחִיסָמָד לְמִטָּה דָן: (לה) מְלֵא אֹתָם חֻקְמַת לֵב לַעֲשׂוֹת כָּל מְלָאכַת חֲרָשׁ וְחֹשֶׁב וְרִקְס וּבְתִכְלֵת וּבְאַרְגָּמָן בְּתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְשֵׁשׁ וְאַרְגֵי עֵשִׂי כָּל מְלָאכָה וְחֹשְׁבֵי מַחְשְׁבֹת:

רש"י

(ל) **חור** - בנה של מרים היה: (לד) **ואהליאב** - משבט דן, מן הירודין שבשבטים מבני השפחות, והשוהו המקום לבצלאל למלאכת המשכן, והוא מגדולי השבטים, לקיים מה שנאמר (איוב לד יט) ולא נכר שוע לפני דל:

דברים פרק י' פסוק י"ד

הו ליקוק אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה:

רש"י

(יד) **חרש** - אומן: **וימלא את החכמה ואת התבונה ואת הדעת** - שלשה כלי אומנות שהעולם נברא בהן שנאמר בחכמה יסד ארץ, כונן שמים בתבונה, בדעתו תהומות נבקעו (משלי ג כ) בשלשתן נבנה הבית:

מלכים א פרק ז פסוק י"ז

בן אשה אלמנה הוא ממטה נפתלי ואביו איש צרי חרש נחשת וימלא את החכמה ואת התבונה ואת הדעת לעשות כל מלאכה בנחשת ויבוא אל המלך שלמה ויעש את כל מלאכתו:

רש"י

בן אשה - אלמנה היתה: **מן בנות דן** - משבט דן: **ואביו איש צרי** - יהודי היה יושב בצור דוגמא עובד אדום הגתי (שמואל ב' ו) שהיה יושב בגת ולוי היה ובמלכים (א ז) כתיב ובן אשה אלמנה ממטה נפתלי ואביו איש צרי אלא אמו מדן ואביו מנפתלי ומה צריך לייחס מאיזה שבט היה אביו ואמו זהו שכתוב (בראשית ל') דני אלהים וגם נפתולי אלהים וגוי' (בראשית ל') אמרה רחל מעתה עקמתי פתולים עקמומיות עשיתי עד שאני יכולה לדמות עצמי ללאה אחותי אם לאה תתפאר בבצלאל בנה שיעשה המשכן יצטרך להשתתף במלאכתו אחד מבני דן שנא' ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן ואם שלמה בן אחותי יבנה ב"ה צריך להשתתף עמו מבני דן ונפתלי: **ואביו איש צרי** - ללמדך אף על פי שאמו אלמנה צריך אדם לתפוש אומנות אביו (ולאחיות אמו סא"א) (כך שמעתי מפי רבינו שלמה בר לוי ממנטויל"א בן אחותו של רבינו משה הדרשן):

דברי הימים ב פרק ב פסוק י"ג

בן אשה מן בנות דן ואביו איש צרי יודע לעשות בזהב ובכסף בנחשת בברזל באבנים ובעצים בארגמן בתכלת ובבועץ ובכרמיל ולפתח כל פתוח ולחשב כל מחשבת אשר ינתן לו עם חקמיה וחקמי אדני דויד אביו:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.